

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5477/2020
25.11.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Пантелић, адвокат из ..., против тужених ББ из ..., Друштва за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Душан Стојковић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 225/19 од 14.05.2020. године, у седници одржаној дана 25.11.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца АА из ..., изјављена против преиначујућег дела пресуде Апелационог суда у Београду ГжЗ 225/19 од 14.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду ПЗ 607/18 од 06.06.2019. године, ставом I изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па су обавезани тужени ББ и Друштво за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд, да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа, солидарно исплате износ од 300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 06.06.2019. године па до исплате. Ставом II изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе туженог ВВ да заједно са туженима ББ и Друштвом за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд, тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа исплати износ од 300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 06.06.2019. године па до исплате. Ставом III изреке, обавезан је тужени ВВ да, као одговорни уредник, објави ову пресуду у првом следећем издању недељних новина „НИН“, по правноснажности ове пресуде. Ставом IV изреке, обавезани су тужени да тужиоцу солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 97.600,00 динара. Ставом V изреке, обавезан је тужилац да друготуженом на име трошкова парничног поступка исплати износ од 60.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 06.06.2019. године па до исплате.

Апелациони суд у Београду је, пресудом ГжЗ 225/19 од 14.05.2020. године, ставом првим изреке, преиначио пресуду Вишег суда у Београду ПЗ 607/18 од 06.06.2019. године, у ставу првом изреке, тако што је одбијен, као неоснован, тужбени

захтев тужиоца да се обавезу тужени ББ из ... и Друштво за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд, да му на име накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа солидарно исплате износ од 300.000,00 динара, са законском затезном каматом на тај износ, почев од 06.06.2019. године па до исплате. Ставом другим изреке, одбачена је као недозвољена жалба тужене ББ из ... и Друштва за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд, у делу у ком је изјављена против става трећег изреке пресуде Вишег суда у Београду ПЗ 607/18 од 06.06.2019. године. Ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу четвртном изреке пресуде Вишег суда у Београду ПЗ 607/18 од 06.06.2019. године, тако што је обавезан тужилац да туженима ББ из ... и Друштву за новинско-издавачку делатност „НИН“ д.о.о. Београд, као солидарним повериоцима на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 73.200,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је изјавио благовремену ревизију, у односу на преиначујући део, због погрешне примене материјалног права.

Тужени ББ из ... и „НИН“ д.о.о. су доставили одговор на ревизију тужиоца.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 87/18) и утврдио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, у штампаном издању недељника „НИН“ од ...2016. године, на насловној страни, је објављена тужиочева фотографија са насловом: „АА, главни фантом из Савамале“. У тексту се наводи: „Рушење у Савамали је укључивало више структура: државне и недржавне и више нивоа власти по вертикали. Отуда је одговорност градског врха неспорна. Једино што није довољна јер такав посао није био могућ без знања и помоћи министра полиције“. У рубрици „Друштво“ на странама 16. – 22. објављен је текст под истим насловом и истим издвојеним делом текста испод наслова, уз који је, на читавој страни, објављена фотографија тужиоца са наднасловом „Акција рушења правне државе и реакција грађанске Србије“. На страни 17, изнад текста издвојен је део текста у коме је болдираним словима наведено: „Одговорност министра полиције“, а у наставку пише: „У извештају омбудсмана пише да су пропусти у раду полиције организовани и спроведени у оквиру раније припремљеног плана и издатих налога“. Даље, у тексту је цитиран део извештаја Заштитника грађана у ком се наводи да је у питању акција „која је укључивала више различитих структура државне и недржавне структуре и више нивоа по вертикали“. Новинар у тексту даље наводи да „мада у његовом извештају (Заштитника грађана) није именовано ко би могао да стоји иза непоступања полиције, може се претпоставити да би то могао да буде неко веома моћан из извршне власти, да је тешко такав посао обавити без знања и помоћи министра полиције АА“. Затим се у тексту цитира и део извештаја Заштитника грађана у коме је наведено да: „ови пропусти у раду органа и службеника полиције нису резултат пропуста појединаца, већ су очигледно организовани и спроведени у оквиру раније припремљеног плана и издатог налога. Полицијски службеници и старешине, укључујући и начелника ПУ за

Град Београд и в.д. директора полиције, нису знали, или нису смели да идентитет налогодавца саопште овом органу“. Текст је писан поводом догађаја који се одиграо у раним јутарњим часовима 25. априла, када је по пријави грађана, организована моторизована група од више десетина црно униформисаних лица под „фантомкама“, опремљених телескопским палицама и батеријским лампама, применом и претњом физичке силе, извлачила грађане из објеката и аутомобила, одузимајући су им лична средства комуникације и претресани аутомобиле и објекти. Акција је предузета ради рушења више објеката које је спроведено помоћу неколико радних машина. По одласку групе маскираних људи, чим су поново могли да комуницирају и слободно се крећу, више грађана је позвало дежурну службу Полицијске управе за Град Београд, а неки су пешице отишли у Полицијску станицу Савски венац. Сви су пријавили догађаје у којима се стичу обележја кривичних дела за која се гони по службеној дужности. Оператери дежурне службе Полицијске управе за Град Београд, после консултација са надређенима, упућивали су грађане да се обрате Комуналној полицији и Секретаријату за инспекцијске послове Градске управе Града Београда. Грађани тврде да су звали број Комуналне полиције који су добили од оператера дежурне службе ПУ за Град Београд и да су их одатле упућивали назад на полицију. Начелник Комуналне полиције службено је изјавио у овом поступку, међутим, да ниједан грађанин ту ноћ није звао Комуналну полицију. Закључак заштитника грађана је да Полицијска управа за Град Београд није испунила законску обавезу да достави том органу све податке којима располаже, а који су од значаја за поступак који води, односно за остваривање циља превентивног деловања. Имајући у виду утврђене недостатке у раду, Заштитник грађана је упутио Министарству унутрашњих послова препоруке да, без одлагања и ефикасно, спроведе све потребне мере и радње предвиђене прописима у циљу идентификовања маскираних униформисаних лица која су грађани пријавили да су извршили горе наведена дела, као и њихове организаторе и помагаче, те да прикупљене податке достави надлежном тужилаштву. Ауторка текста, новинар ББ, се пре него што је написала предметни текст, обратила Бироу за комуникације МУП-а РС, питањима да ли је спроведена унутрашња контрола у МУП-у РС поводом дешавања у Херцеговачкој улици и да ли је поступљено по примедбама заштитника грађана, а МУП је одговорио да не дају коментаре док је тужилачка истрага у току. Сматрала је да је, у таквој ситуацији, било сасвим нормално да Министар полиције да изјаву како би умирио грађане. Тужилац је, као министар полиције, персонификација првог човека полиције и због тога је он, док се не пронађу кривци „главни кривац“. Међутим, у спорном тексту се, ни у једној реченици, не помиње да је тужилац тај који је рушио објекте у Херцеговачкој улици, већ се напротив инсистира на разјашњењу чињенице ко је те објекте рушио и у том смислу, по мишљењу тужених, постоји тужиочева одговорност. Тужилац се изјаснио да текст садржи грубе неистине о томе да је он „фантом“ и да ни посредно ни непосредно нема сазнања о ономе што се дешавало у Херцеговачкој улици, а да је кривица за та дешавања усмерена ка њему, па је то разлог због кога је поднео тужбу суду.

Првостепени суд је тужбени захтев тужиоца усвојио и тужене ББ и „НИН“ д.о.о. солидарно обавезао да му накнаде нематеријалну штету због повреде части и угледа у износу од 300.000,00 динара са припадајућом каматом, пошто је закључио да је наслов текста „АА, главни фантом из Савамале“ непримерен, неадекватан и увредљив вредносни суд подобан да повреди част и углед тужиоца. Означавањем тужиоца као „главног фантома Савамале“, по оцени првостепеног суда, тужилац се приказује као особа која не поштује законе Републике Србије, врши кривична дела и ангажује лица која врше кривична дела, учествује у догађајима који су неспојиви са функцијом

министра коју обавља, чиме је у јавности створен погрешан утисак о његовој личности. Применом одредби члана 5. став 1, 9. став 1, 73, 79. став 1, 2. и 4, 112, 113, 114. и 115. Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“ бр. 83/2014 ... 12/2016), члана 199. и 200. Закона о облигационим односима и члана 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те применом теста сразмерности, првостепени суд је закључио да претеже право на част и углед тужиоца у односу на право медија на слободу изражавања.

Другостепени суд је првостепену пресуду, у усвајајућем делу, преиначио тако што је одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете због повреде части и угледа, у смислу одредбе члана 8. Закона о јавном информисању и медијима у вези члана 46, 50. став 1. и 51. Устава и члана 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер је закључио да, иако би мешање суда у слободу медија било легално, не би било легитимно, јер нема оправдања за ограничење слободе изражавања тужених. Политичка одговорност тужиоца, као лица на функцији највишег извршног органа власти задуженог за законитост рада полиције и неког ко је, у том смислу, одговоран Влади и Народној скупштини за рад министарства и стаје у свим областима из делокруга министарства, у складу са чланом 125. став 3. Устава Републике Србије и члана 23. Закона о државној управи („Службени гласник РС“ 79/05 ... 99/14), а у вези са чланом 2, 3, 4. и 14. Закона о полицији („Службени гласник РС“ бр. 6/16), важећег у време објављивања предметног текста, је, по мишљењу другостепеног суда, доведена у питање извештајем Заштитника грађана, што чини довољну чињеничну основу и легитиман разлог за изражено мишљење ауторке текста који није безразложан приватни напад са циљем омаловажавања личности тужиоца. Супротно закључку првостепеног суда, другостепени суд је, анализом наслова и поднаслова у вези са садржином текста, као и самог текста, закључио да не постоји изричита тврдња новинара да је тужилац организовао, наредио или помагао у извршењу неког одређеног кривичног дела прописаног позитивним кривичним законодавством Републике Србије, па нема повреде претпоставке невиности. У конкретном случају, по мишљењу другостепеног суда, интерес друштва за отворену дискусију о политичким стварима претежнији је од права тужиоца на заштиту части и угледа досуђивањем тражене накнаде нематеријалне штете, јер би се тако право медија на слободу изражавања несразмерно ограничило.

По оцени Врховног касационог суда, одлука другостепеног суда је правилна.

Предметни текст за тему има рушење објеката у београдском насељу „Савамала“, дана 25.04.2016. године, поступање полиције као и препоруке које је Заштитник грађана упутио Министарству унутрашњих послова у поступку контроле законитости и правилности рада тог органа покренутом по притужби већег броја грађана, а све у вези са предметним догађајем. Постоји оправдани интерес јавности да буде обавештена о теми предметног новинског чланка. Новинари имају важну друштвену улогу заштитника јавности и од њих се не захтева утврђивање истинитости чињеница као у судском поступку (подударност са стварношћу и отклањање сваке разумне сумње). Када новинар поступа са законитим циљем, ради се о питању за које постоји интерес јавности, а учињен је разуман напор да се утврде чињенице, новинар није одговоран чак иако се накнадно испостави да оно у шта је имао разлога да верује да је тачно, је нетачно. Битно је да је постојало довољно чињеница за изражен вредносни суд, што је овде случај. Новинар у предметном тексту износи критике на рад министра полиције, што је он дужан да трпи у смислу одредбе члана 8. Закона о

јавном информисању и медијима, а такође изражава и свој вредносни суд о постојању његове одговорности у вези са функцијом коју врши, метафоричном тврдњом да је он „главни фантом“. Вредносни суд је продукт мисаоног процеса и представља лични став о неком питању који не подлеже доказивању, услед чега се не може рећи да ли је истинит или није. Границе прихватљиве критике шире су за политичаре него за физичка лица пошто политичар „неминовно и свесно излаже детаљној анализи сваку своју реч и поступак од стране новинара и јавности у целини и зато мора да покаже већи степен толеранције“ (пресуда Европског суда за људска права Lingens против Аустрије, представка број 103/86). Мешање у слободу изражавања новинара може бити оправдано само горућом друштвеном потребом, када је то неопходно у демократском друштву, што овде није случај. Због тога, у сукобу два интереса и то личног интереса тужиоца да заштити свој углед и своју част и интереса јавности да сазна информације наведене у предметном тексту, претеже интерес јавности, како је правилно закључио другостепени суд.

Неосновани су наводи ревизије тужиоца да су тужени грубо прекршили претпоставку невиности у односу на тужиоца изношењем тврдње „да се тешко посао у Херцеговачкој улици могао обавити без знања и помоћи министра полиције АА“. Супротно тим наводима тужичеве ревизије, он нигде у предметном тексту није означен као извршилац било каквог кажњивог дела да би била повређена претпоставка његове невиности. Право на слободу изражавања прописано у одредби члана 10. став 1. Европске конвенције, не штити само суштину изражених идеја и информација, већ и облик у ком су исте пренесене. У том смислу, чак и веома оштар језик не представља критику изван граница заштите тог права (предмет Thoma против Луксембурга, представка број 38432/97 од 29.03.2001. године). Новинарска слобода такође обухвата и могућност прибегавања претеривању или чак провоцирању. Медији могу слободно да користе хиперболу, сатиру или шаролико фигуративно изражавање код преношења одређене поруке, па, у том смислу, означавање тужиоца као „главног фантома из Савамале“, представља метафоричко указивање на његову политичку одговорност за понашање полиције у вези са дешавањима у „Савамали“. Тужилац указује да му је писањем предметног текста повређено право на достојанство зајемчено Уставом. Међутим, тужилац је носилац јавне функције у вези са којом је дужан да трпи критику, без обзира на то да ли се осећа лично повређеним изношењем критичког мишљења (члан 8. Закона о јавном информисању и медијима).

Неосновани су наводи ревизије тужиоца да је поступање новинара при писању предметног текста било противно обавези новинарске пажње прописане у одредби члана 9. став 1. Закона о јавном информисању и медијима. Супротно томе, обавеза новинарске пажње законом је прописана у циљу остваривања јавног информисања, а не у функцији његовог ограничавања. Наметање новинарима обавезе да се уздржавају од изношења тврдњи које подразумевају критику изречену на рачун политичара неминовно би имало ефекат одвраћања у смислу неизвршавања њиховог основног задатка, прикупљача информација и чувара јавног интереса. Информација свакако треба да буде у функцији обавештавања о предмету, онако како је стварно било, а не да буде у служби дезинформације. У ситуацији када се слобода изражавања користи да се открију евентуалне службене злоупотребе, што је овде случај, свакако претеже интерес јавности да сазна информацију, над интересом тужиоца да заштити своју част и свој углед, а код постојања претпоставке његове невиности (предмет Dyuldin и Kislov против Русије, представка број 1914/02 од 07.06.2007. године у ком је Европски суд за људска права указао на потребу снажне заштите изјава које се односе на питања од

јавног интереса укључујући и она која подразумевају критику на рачун политичара, владе, службеника или обичних чланова друштва). Због тога се неосновано ревизијом тужиоца указује на погрешну примену материјалног права.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео у смислу одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**